

Eugen Ionescu

la Academia franceză

de ȘERBAN CIOCULESCU

Reprezentate pe toate meridianele, de mii și mii de ori, în zeci de idiomuri, piesele lui Eugen Ionescu i-au conferit o celebritate planetară înainte ca Academia franceză să-i deschidă porțile fără mofturi, de la întiul scrutin. Este totuși o nouă și supremă consacrare oficială, dacă i se mai simțea nevoia, după primirea piesei **Setea și foamea** la Comedia franceză. Se știe că ilustra casă a lui Richelieu așteaptă să i se solicite onoarea de a fi primit în sînul ei, și că nici un candidat nu e scutit de ceremonialul vizitelor academice, ca să obțină sufragiile viitorilor săi colegi. Tradiția este tradiție și nimeni nu i se poate sustrage. Prezentîndu-se înaintea unei ilustre „peruci”, în același scop, poetul Alfred de Vigny află cu stupeoare că gazda lui nu-i citise nici o poezie, că nu-i văzuse nici o piesă de teatru. Bătrînul îi explică sentențios fenomenul: „A mon âge, monsieur, on ne lit plus, on relit”. Lucrurile s-au schimbat, și în epoca noastră de cultură audio-vizuală, nici unul dintre academicieni n-ar putea să se scuze că nu ar fi citit sau nu ar fi „vizionat” vreo piesă de Eugen Ionescu. Celebru, **Urbi et orbi**, Eugen Ionescu va cunoaște, ca și Jean Cocteau, plăcerea de a gusta austerile rigori ale ședințelor academice de recepție sau de discutare a veșnic neîncheiatului „Dicționar al limbii franceze”. Păcat că acesta a trecut totuși de litera primă și că nu se mai poate glosa interminabil asupra cite unui cuvînt de palpitant interes, ca acela de **angoisse**, în privința căruia nimeni nu ar avea atîtea de spus ca noul academician.

În substanțialul volum „Notes et contre-notes” (1964), Eugen Ionescu a reprodus remarcabilele sale răspunsuri la o anchetă literară din 1950, sub titlul „Finalment, je suis pour le classicisme”. Iată și enunțul pe care se cuvine să-l aplaudăm:

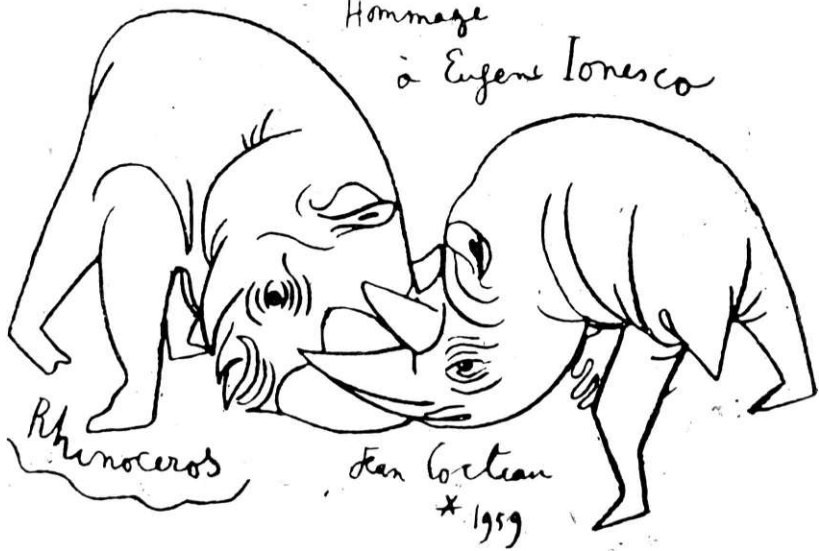
„Sous les toits de Paris“...

Roma : cu Monica Vitti, la un cocktail după o lectură a piesei „Lecția“

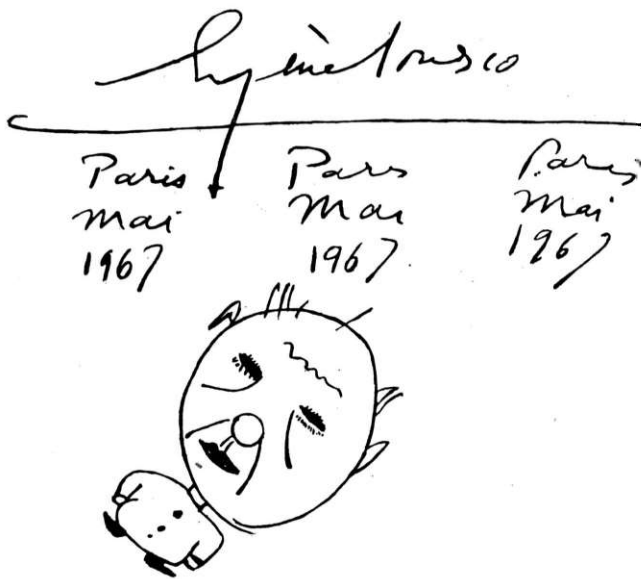
Poetul Jean Cocteau — un omagiu în imagini

Hommage
à Eugène Ionesco

„Finalmente, sînt pentru clasicism: aceasta-i **avangarda**. Descoperire de arhetipuri uitate, imuabile, reinnoite în expresia: orice adevărat creator este un clasic...” Și Eugen Ionescu este printre ei, un „clasic în viață”, dacă putem anticipa fără risc asupra sentinței critice a posterității, care-și rezervă selecția adevăraților clasici. În pofta fondului sumbru al viziunii ionesciene, dramaturgul stăpînește o judecată fermă și un stil clar, în plăcut răspăr cu dezechilibrul moral al eroilor săi, ca și al autorului lor, din „Journal en miettes” (1967). Și, asupra comunicabilității, Eugen Ionescu are un punct de vedere pe cît de just, pe atît de interesant. Domnia-sa afirmă că nu este greu să te faci înțeles altora, de vreme ce **eu este toți**, sau, cum spunea Montaigne, fiecare om poartă în sine forma omenirii întregi. Dar, este un dar... Greu este dar să te înțelegi cu tine însuși, prin alte cuvinte să-ți împaci sfișierile lăuntrice, să-ți domini „angoasa”, teama de moarte, care l-ar stăpîni de demult, o dată cu deșteptarea conștiinței. Domnia-sa mai are toată dreptatea cînd afirmă obiectivitatea operei de artă, în înțelesul existenței ei proprii: „operele sînt realități obiective vii”. Dacă teama de moarte, resimțită atît de viu, zi de zi, i-a inspirat **Le roi se meurt**, acea teamă obiectivată, adăugăm, este mai zguduitoare, în generalitatea ei, decît cel mai sfișietor accent al jurnalului său „în dumicați” (cum ar fi spus Tudor Arghezi). Mă încîntă și aforismul: „Obiectivitatea înseamnă să fii de acord cu propria-ți subiectivitate, adică să nu minți, adică să nu(-ți) minți”. A fi obiectiv, în acest sens, n-ar fi întocmai preceptul socratian **cunoaște-te pe tine însuși**, a cărui ascultare, după Eugen Ionescu, ne-ar fi peste puteri, deoarece nu ne putem cunoaște toate ascunzăturile meandrelor sufletești; a fi obiectiv ar fi echivalent cu a fi tu însuși, așa cum ești, chiar dacă nu te cunoști pe deplin. Drama noastră, ca oameni sortiți a rămîne singuratici, trăind însă în societate, constă în neputința fiecăruia dintre noi de a se cunoaște pe sine, dublată de

Felinele nu se „rinocerizează“

Eugen Ionescu — autoportret

ignorarea, tragică și singeroasă uneori, a faptului de cit de bine îi putem cunoaște pe alții! Acesta e paradoxul umanist al lui Eugen Ionescu, care se caută fără a se găsi, — omeneste vorbind, nu literariceste, — dar îmbrățișează cu simpatie omenirea întreagă, urăște războiul și discriminarea rasială, și denunță „rinocerita“ ca forma bestială, specifică mentalității care a dezlănțuit cel de al doilea război mondial.

Eugen Ionescu are dreptate minunându-se de progresele uriașe ale științei, care îngăduie fotografierea planetei noastre de pe satelitul acesteia, luna, în timp ce „n-avem încă decât riteva licăriri ca să luminăm noaptea adânc a psihologiei“. Dar și în acest judicios observat handicap rezidă un paradox, de rindul acesta estetic: cunoaștem prea puțin firea omului, prăbușirile și incertitudinile lui, însă le configurăm, cînd „noi“ sîntem Eugen Ionescu, într-un univers dramatic propriu, ca într-o desăvîrșită cristalizare artistică, proprie să înfrunte vremurile și să-i asigure celui bîntuit de teama morții, acea nemurire mult rivnită de „noi“ toți ceilalți. În fond, orice operă de artă născută în durere (ca și omul), este o biruință a creatorului asupra vieții care i-a refuzat fericirea, chiar dacă nu i-a precupețit succesele. Dacă Jurnalul lui Eugen Ionescu ne dezvăluie, ontologic vorbind, drama unui soț, tată și scriitor norocos, dar sufletește neîmpăcat, întrucît „un eu anxios se ridică împotriva eului senin“ și-i tulbură somnul, Opera lui are puterea cathartică, de care vorbea Aristotel, de a ne elibera sufletele de toate spaimele și îngrijorările. Pentru această faptă de artă și de omenie, fie salutată de noi toți intrarea sub cupola Academiei franceze a Fiului risipitor.

